

Sivilombudsmannen
Postboks 3 Sentrum
0101 Oslo

Vår fil: B13-KJ022
Vårt arkiv: 41
Saksbeh: Kristel Jüriloo

Oslo, 29. august 2013

Feil i Arbeids- og velferdsforvaltningens lovgivning og praksis

Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO) er en paraplyorganisasjon med 71 medlemsorganisasjoner som til sammen har mer enn 330.000 medlemmer. FFO er Norges største paraplyorganisasjon for organisasjoner av funksjonshemmede og kronisk syke. FFO er organisert i landets 19 fylker, og er aktiv i ca 100 kommuner. Det overordnede målet til FFO er samfunnsmessig likestilling og deltakelse for funksjonshemmede. Vi ønsker å gjøre hverdagen til funksjonshemmede og kronisk syke bedre.

FFO eier og driver Rettighetssenteret. Rettighetssenteret er et rådgivnings- og kompetansesenter i rettighetsspørsmål som gjelder personer med funksjonshemming og kronisk sykdom. Blant annet besvarer og registrerer Rettighetssenteret henvendelser fra funksjonshemmede og kronisk syke, pårørende og andre.

Det er på bakgrunn av henvendelser til FFOs Rettighetssenter at vi nå velger å ta kontakt med Sivilombudsmannen. Vi er bekymret for hvordan NAV tolker og anvender folketrygdløven (ftrl.) § 10-7 første ledd pkt. (i), ftrl. § 9-6 annet ledd og ftrl. § 12-12 første ledd.

I Brudd på lex superior - prinsippet ved forvaltningens innskrenking av lovfestede rettigheter i forskrift

I henhold til ordlyden i folketrygdløven § 10-7 første ledd pkt. (i) gis det stønad til vedlikehold av parykk:

Et medlem som fyller vilkårene i § 10-5 eller § 10-6, kan få stønad i form av utlån av, tilskott til eller lån til

- i) anskaffelse, vedlikehold og fornyelse av nødvendige og hensiktsmessige ortopediske hjelpemidler, brystprotoser, ansiktsdefektprotoser, øyeprotoser og parykker.*

I Arbeidsdepartementets forskrift om stønad til dekning av utgifter til ortopediske hjelpemidler, brystprotese, ansiktsdefektprotese, øyeprotese og parykk § 8 er det slått fast at det ikke gis stønad til vedlikehold av parykk:

Det ytes ikke stønad til vedlikehold og annet stell av parykk.

Arbeidsdepartementet har altså ved forskrift innskrenket en lovfestet rett som følger klart av folketrygdloven. FFO mener Arbeidsdepartementet ikke har hjemmel til å innskrenke retten til stønad til vedlikehold til parykk. Vi ber derfor Sivilombudsmannen vurdere om dette er lovstridig og i tilfelle ta saken opp med Arbeidsdepartementet.

II Brudd på lex superior - prinsippet ved forvaltningens innskrenking av lovfestede rettigheter i forskrift

I henhold til ordlyden i folketrygdloven § 9-6 annet ledd er vilkårene for rett til utvidede omsorgspenger at barnet har en kronisk sykdom eller nedsatt funksjonsevne og at sykdommen medfører en markert høyere risiko for fravær::

”Dersom en arbeidstaker har kronisk syke eller funksjonshemmete barn og dette fører til en markert høyere risiko for fravær fra arbeidet, ytes det omsorgspenger etter reglene i første ledd med tillegg av 10 stønadsdager for hvert kronisk sykt eller funksjonshemmet barn. Når arbeidstakeren er alene om omsorgen, dobles antall stønadsdager.”

I henhold til forarbeidene er retten til utvidede omsorgspenger oppfylt ved at arbeidstaker dokumenterer at barnet er kronisk sykt eller funksjonshemmet:

For å få utvidet rett til omsorgspenger etter andre ledd, er det tilstrekkelig at vedkommende har et kronisk sykt eller funksjonshemmet barn. Det kreves ikke at dette barnet i det enkelte tilfellet skal være grunnen til fraværet, dvs. at det gis omsorgspenger selv om et annet barn forårsaker enkelte fravær.¹

Daværende Sosial- og helsedepartement vedtok en forskrift til § 9-6 i 1997 for å presisere innholdet i loven. Rettighetssenteret merker seg at vilkåret om en ”betydelig” kronisk sykdom eller funksjonshemming i forskriftens § 1 pkt. 27 ikke er et vilkår som fremkommer av lovteksten. Vilkåret må derfor anses som en innskrenking av rettigheten. Vi ber Sivilombudsmannen vurdere hvorvidt departementet har gått utover sin myndighet og i tilfelle gjøre departementet oppmerksom på dette.

II Brudd på alminnelig rettskildelære ved NAVs manglende etterlevelse av rettspraksis

Folketrygdloven § 12-12 gir NAV hjemmel til å revurdere uføregraden dersom det skjer en vesentlig endring i forhold som har betydning for inntekts – eller arbeidsevnen.

Skjer det en vesentlig endring i forhold som har betydning for inntektsevnen/arbeidsevnen, skal uføregraden revurderes, se også § 21-6.

Lovens ordlyd tilsier en vurdering, ikke en automatisk endring av uføregraden ved overskridelse av friinntekten. Dette støttes også av lovforarbeidene. Derimot har Trygderetten og NAV inntatt en tolkning som er i strid med lovens ordlyd. Agder lagmannsrett har i en prinsipiell avgjørelse i RG 2012 s. 1562 slått fast følgende:

¹ Ot. Prp. Nr. 29 (1995-1996) Del VI

«Etter lagmannsrettens syn ligger det i lovens ordlyd « revurdering » at det skal foretas en vurdering. Dette innebærer, slik lagmannsretten ser det, at det ikke er tilstrekkelig å konstatere at friinntekten er overskredet for å kunne nedsette uføregraden, slik Trygderetten i sin kjennelse og NAV i sitt vedtak om reduksjon av uføregraden synes å ha lagt til grunn. Er friinntekten overskredet, som i As tilfelle, skal det foretas en vurdering av om dette bør føre til at uføregraden endres.

Bestemmelsen angir at det skal utøves et skjønn eller en rimelighetsvurdering. Dette ligger i merknaden « kan da bli redusert eller bortfalle helt » i rundskrivet.»

Dommen er ikke anket og er således rettskraftig. På tross av dette har Arbeids- og velferdsdirektoratet instruert NAV gjennom rundskriv til folketrygdloven § 12-12 om at dommen ikke skal være retningsgivende for NAVs praksis:

«Agder lagmannsrett tok i dom av 12.11.2012, saksnr. 12-056418 stilling til vilkårene i folketrygdloven § 12-12, andre ledd, jf. første ledd. I denne saken var den aktuelle inntekten hverken erstatning eller etterslep, se forskriften til § 12-7. Justering av inntektsnivå før uførhet var heller ikke aktuelt i saken. Likevel kom lagmannsretten med følgende uttalelse:

«Etter lagmannsrettens syn ligger det i lovens ordlyd «revurdering» at det skal foretas en vurdering. Dette innebærer at det ikke er tilstrekkelig å konstatere at friinntekten er overskredet for å kunne nedsette uføregraden. Er friinntekten overskredet skal det foretas en vurdering av om dette bør føre til at uføregraden endres».

Arbeids- og velferdsdirektoratet forstår Lagmannsretten dithen at den her legger opp til at det skal foretas en rimelighetsvurdering etter at man har konstatert at inntektsgrensen er overskredet. Dette er etter direktoratets oppfatning feil rettsanvendelse. Dommen er derfor ikke retningsgivende for NAVs praksis.»

Så vidt FFO kjenner til har heller ikke Trygderetten endret sin praksis etter avgjørelsen, men følger rundskrivet. FFO ber derfor Sivilombudsmannen vurdere om direktoratet i rundskrivs form har anledning til å holde fast på en praksis som er i strid med en presedens. FFO ber også om at Sivilombudsmannen tar saken opp med Arbeids- og velferdsdirektoratet dersom ombudet mener det er begått feil.

FFO ber på bakgrunn av dette Sivilombudsmannen om å foreta en vurdering av de nevnte forhold og ta forholdene opp med rette instans.

Med vennlig hilsen

FUNKSJONSHEMMEDES FELLESORGANISASJON

Knut Magne Ellingsen
Leder (s.)

Liv Arum
Generalsekretær

Kopi: Arbeidsdepartementet og Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet